ОСТАП НИЖАНКІВСЬКИЙ

ГИМН ДО ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Факультет початкової освіти та мистецтва

ОСТАП НИЖАНКІВСЬКИЙ

ГИМН ДО ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Навчальний посібник

Дрогобич
Пóсвіт
2026

УДК 783.6
Н 60

Рекомендовано вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти (протокол № 7 від 28 травня 2026 року).

Рецензенти:
Бермес Ірина Лаврентіївна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедрою вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;
Душний Андрій Іванович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Н 60 Нижанківський О. Гимн до Пречистої Діви Марії : навчальний посібник / упорядник та автор вступної статті Уляна Молчко. Дрогобич : Пóсвіт, 2026. 12 с.

ISMN 979-0-707558-01-0

Посібник підготовлено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва», «Хоровий клас», «Хорове диригування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти предметної спеціальності А4.13 «Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)». У навчальному посібнику представлений твір «Гимн до Пречистої Діви Марії» для жіночого хору священника, українського композитора Остапа Нижанківського в упорядкуванні Уляни Молчко. У вступній статті У. Молчко здійснила музично-естетичний аналіз хору, висвітлила методичні поради стосовно проблем виконання та інтерпретації композиції.

УДК 783.6

Комп’ютерний набір нот та технічне редагування Марта Бойчук

© Нижанківський О., 2026
© Молчко У., упор., 2026
© Молчко У., вст. ст., 2026
© Пóсвіт, 2026

ISMN 979-0-707558-01-0

ХОРОВИЙ ТВІР «ГИМН ДО ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ» ОТЦЯ ОСТАПА НИЖАНКІВСЬКОГО – ДУХОВНИЙ СКАРБ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Музична творчість о. Остапа Нижанківського для співочих колективів сьогодні є унікальною сторінкою української музичної культури. Упродовж років «… хори О. Нижанківського відіграли <…> велику культурну роль, виявляли і стверджували українську народність, зміцнювали національну свідомість»[1]. Аналізуючи його композиторський стиль, Любов Кияновська характеризує його як «реалістичний», для котрого притаманним є «…кордоцентричність, сердечність, задушевність почуттів переважає аналітичні засади»[2]. Саме ці ознаки засвідчують їх популярність і тривале концертне життя.

У творчому доробку о. О. Нижанківського композиції для чоловічих хорів: «Гуляли», «З окрушків» (слова Ю. Федьковича), кантати: «Благословен сей день», «Ясна зоря засвітила» (слова С. Сембратовича), «Із низьким поклоном» (слова невідомого автора), «Витайте нам, гості» (слова о. О. Бобикевича) хоровий цикл «Коляди», літургійні хорові твори, «Слов'янські гимни», патріотичного змісту – «Нова Січ» (слова Ю. Федьковича), «Наша дума, наша пісня» (слова Т. Шевченка), «Пісня вечірня» (слова Б. Кирчіва), а також ряд аранжувань народних, духовних, популярних авторських творів. Окремі композиції для співочих колективів є раритетними взірцями, а нотний матеріал – малодоступний. До них належить марійський хор «Гимн до Пречистої Діви Марії», змістово-тематичне наповнення робить його актуальними у часи воєнного лихоліття 2014–2026 років.

---

[1] Колодій Я. Остап Нижанківський. Львів : Логос, 1994. С. 6.

[2] Кияновська Л. Остап Нижанківський (1862–1919). *Любов Кияновська. Галицька музична культура XIX – XX ст.*: навчальний посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. С. 166.

Попри наявність окремих наукових праць (С. Людкевича[3], Я. Колодій[4], Р. Сов'яка)[5], присвячених хоровій творчості о. О. Нижанківського, зазначений твір не став об'єктом спеціального музикознавчого аналізу. Коротку інформацію про «Гимн до Пречистої Діви Марії» містить книга Р. Сов'яка. Водночас нотний матеріал марійської композиції сьогодні залишається малодоступним, знаходиться в рукописному вигляді і сьогодні є бібліографічною рідкістю.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю введення до наукового та виконавського обігу раритетного хорового твору о. О. Нижанківського, а також потребою його музикознавчого осмислення у контексті сучасних виконавських і культурних практик, а також при вивчені дисциплін «Історія українського мистецтва», «Хоровий клас», «Хорове диригування» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)».

Мета нотного посібника – здійснити комплексний музикознавчий та музично-естетичний аналіз хорової композиції «Гимн до Пречистої Діви Марії» задля подальшого впровадження їх навчальну та концертну практику освітнього простору України. Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання: охарактеризувати стильові засади хорової творчості о. О. Нижанківського; проаналізувати інтонаційно-мелодичні та ладо-гармонічні особливості досліджуваного релігійного твору; розкрити особливості драматургії та взаємодії музичного й поетичного текстів; окреслити інтерпретаційні особливості.

Для прослави Божої Матері о. О. Нижанківський обирає жанр славня, створюючи хоровий твір для жіночого співочого складу «Гимн до Пречистої Діви Марії», який написаний в простій, двочастинній формі. Тональний план композиції (Es-dur) у поєднанні з темповою

[3] Людкевич С. Бібліографія творів Остапа Нижанківського. *С. Людкевич. Дослідження, статті, рецензії, виступи* / упорядкування, редакція, переклади, вступна стаття і примітки З. Штундер. Львів : Видавництво М. Коць, 1999. Т. І. С. 300–302; Людкевич С. О. Й. Нижанківський. Там само. С. 390–400.

[4] Колодій Я. Остап Нижанківський. Львів : Логос, 1994. 64 с.

[5] Сов'як Р. Остап Нижанківський. Стрий : Щедрик, 2019. 256 с.

ремаркою Andante maestoso формує піднесено-урочистий характер звучання, що відповідає семантиці величання. Виклад *a cappella* актуалізує сакральну природу твору, зосереджуючи слухацьку увагу на вербальному тексті та інтонаційній виразності хорового письма. Питання авторства поетичного тексту залишається відкритим; імовірно, його автором є сам композитор, що узгоджується з традицією синкретизму духовної творчості. Композиції притаманна діалогічність фактурної організації: початковий інтонаційний імпульс представлений одновисотним викладом у партії сопрано, який отримує «відгук» у партії альтів. Такий принцип антифонного зіставлення зумовлює просторову та темброву диференціацію звучання. Фактурна організація тяжіє до поєднання унісонно-монодичного та гомофонно-гармонічного типів викладу. Зокрема, унісонне проведення тематичного матеріалу в партії сопрано виконує функцію семантичного «носія» тексту, забезпечуючи чіткість дикції та змістову рельєфність. Водночас терцієве співвідношення голосів в окремих епізодах апелює до інтонаційної моделі народнопісенної традиції, що надає твору національно-стильового забарвлення.

Повторність віршованих структур, особливо в партії альтів, виконує функцію риторичного підсилення, акцентуючи ключові смислові вузли молитовного звернення. Такий прийом сприяє формуванню внутрішньої драматургії твору, побудованої на поступовому наростанні емоційної напруги.

Кульмінаційний розділ пов’язаний із текстом: «Той блиск, Зоря, Той день Твої, то все Твоє, Маріє» та його варіантним повторенням: «І Русь, і нарід все твоє, і ми твої, Маріє». У цьому епізоді відбувається трансформація фактури в акордово-гармонічний тип викладу, що забезпечує вертикалізацію музичної тканини та надає звучанню гімнічної монументальності. Гармонічна мова базується на функціональній стабільності: перше проведення утверджує тонічну сферу Es-dur, тоді як у повторі з’являється відхилення до паралельного мінору (c-moll), що інтенсифікує емоційне напруження.

Кульмінаційна зона підкреслюється також гармонічними засобами, зокрема активізацією домінантової функції, яка виступає носієм напруження та спрямованості до розв'язання. Динамічна градація (*crescendo* до *ff*) у поєднанні з акордовою фактурою формує ефект максимальної експресії, що відповідає семантиці піднесеного молитовного звернення.

Особливої уваги заслуговує інтонаційно-ритмічна організація завершального розділу. Фраза «Пренепорочная радуйся, Маріє» у першому проведенні подана рівномірними четвертними тривалостями з акцентуацією метричних опор, що надає музиці рис урочистої процесійності з елементами маршовості. У повторному проведенні застосовано принцип ритмічного збільшення (augmentation), внаслідок чого мелодична лінія набуває більшої протяжності та узагальненості. Це сприяє створенню ефекту просторового розгортання музичної думки та підсилює відчуття завершеної величальної кульмінації.

Отже, у творі о. О. Нижанківського органічно поєднуються засоби хорової фактури, функціональної гармонії та інтонаційної риторики, що забезпечують цілісність музичної драматургії та сприяють глибокому розкриттю сакрального змісту. Композиція демонструє синтез традицій духовної музики та національно-пісенних інтонацій, що визначає її художню цінність і виконавську значущість.

Хор «Гимн до Пречистої Діви Марії» має значний дидактичний, виконавський потенціал і може бути впроваджений у сучасний освітній простір, сприяючи актуалізації маловідомої спадщини о. О. Нижанківського, збагачуючи духовну культуру молоді.

Уляна Молчко,
доктор філософії,
доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін
та інструментальної підготовки
факультету початкової освіти та мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

Гимн до Пречистої Діви Марії

Andante maestoso

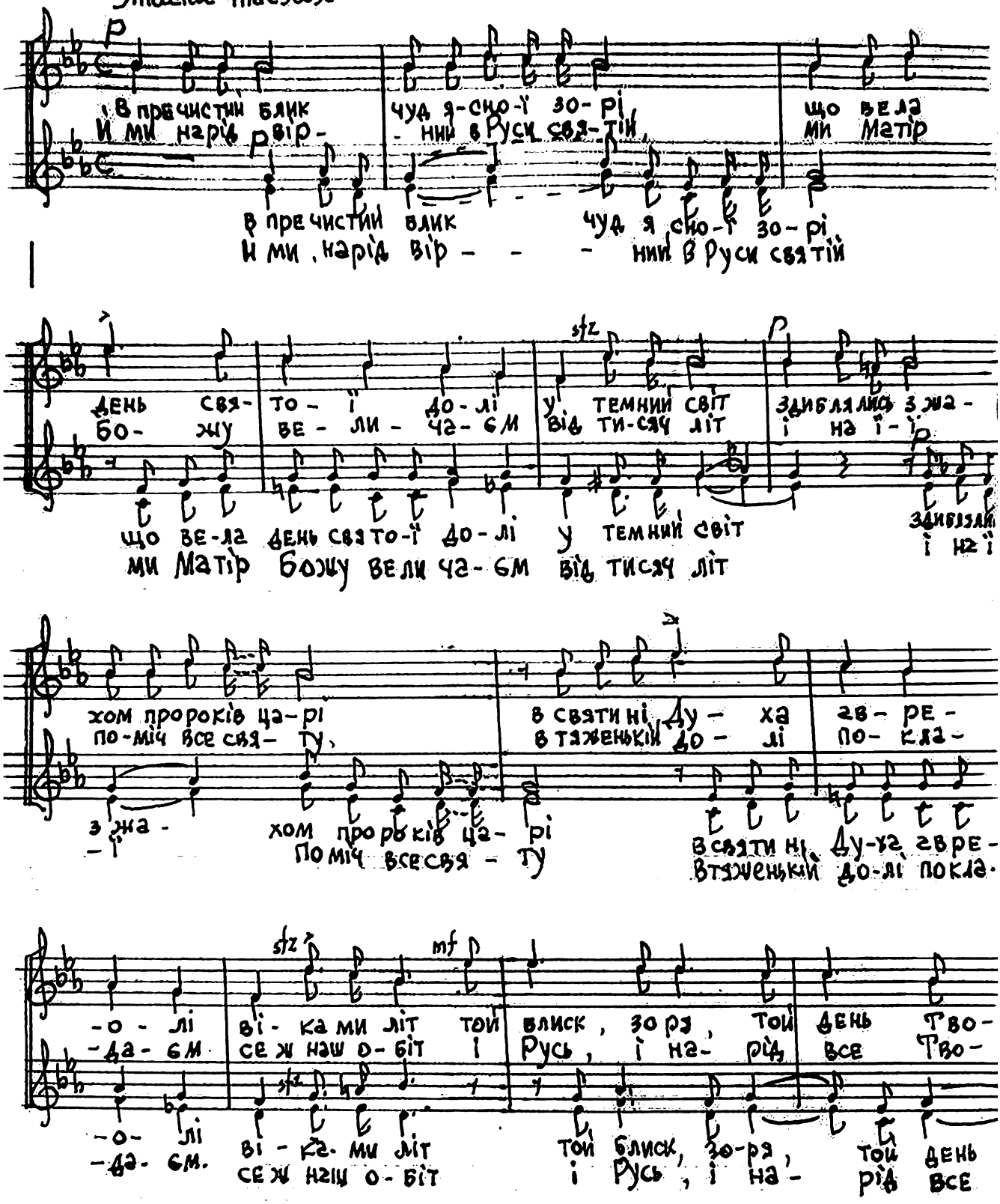

11
f
блиск, зо - ря, той день Тво - ї, то все Тво - є, Ма - рі - є
Русь, і на - рід все Тво - є і ми Тво - ї, Ма - рі - є
той блиск, зо - ря, той день Тво - ї, то все Тво - є, Ма - рі - є.
і Русь, і на - рід все Тво - є, і ми Тво - ї Ма - рі - є.
15
Пре - не - по - роч - на - я ра-дуй-ся, Ма - рі - є Той блиск, зо-ря, той
І Русь, і на - рід
той блиск, зо-ря,
І Русь, і на -
20
ff
день Тво - ї, то все Тво - є, Ма - рі - є,
все Тво - є і ми Тво - ї Ма - рі - є
той день Тво - ї, то все Тво - є, Ма - рі - є.
- рід все Тво - є, і ми Тво - ї, Ма - рі - є.
23
mf
Пре - не - по - роч - на - я ра - дуй - ся!

О. Нижанківський

Гимн до пречистої Діви Марії

Andante maestoso

-ї, то все Твоє, Ма- рі - є Пре - не - по - роч - на - я
-є і ми Твої, Ма- рі - є
Твої, то вся Твоє, Ма- рі - е
Твоє, і ми Твої Ма - рі - є.
ра-дуй-ся, Ма- рі - є Той блиск, зо-ря, Той день Твої, То
і Русь, і на- рід все Твоє і
Той блиск, зоря, Той день Твої, То
і Русь, і на- рід все Твоє, і
все Твоє, Ма- рі - є, Пре- не-по- роч- на-я
ми Твої Ма- рі - є
все Твоє, Ма- рі - є
ми Твої, Ма- рі - є
ра- дуй- ся!

ЗМІСТ

Вступна стаття

Уляна Молчко. Хоровий твір «Гимн до Пречистої Діви Марії» отця Остапа Нижанківського – духовний скарб української культури.....3

о. Остап Нижанківський. «Гимн до Пречистої Діви» Марії.....7

НОТНЕ ВИДАННЯ

ОСТАП НИЖАНКІВСЬКИЙ

ГИМН
ДО ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Навчальний посібник

Упорядник
Уляна Молчко

Підписано до друку 24.04.2026 р.
Папір офс. Офс. друк. Формат 60х84/16
Гарнітура Minion Pro (OTF). Умов. друк. арк. 1,4
Наклад 40 прим. Зам. № 15436.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції –
Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Друк ПП "ПÓСВІТ"
Адреса: вул. І. Мазепи, 7, м. Дрогобич, 82100 Україна
E-mail: posvitdruk@gmail.com